

Firma kontrolowana bez końca będzie mogła złożyć sprzeciw

UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE Jak pisaliśmy w DGP 1 sierpnia, ZUS często przeciąga kontrole w firmach, powołując się na przepis o przestępstwach. Już od 1 stycznia przedsiębiorcy będą mogli się w takich sytuacjach obronić

Renata Majewska
renata.majewska@infor.pl

Obecnie nie mają takiej możliwości, bo zabrania tego art. 59 ust. 2 prawa przedsiębiorców (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 236 ze zm.). DGP pisał o trudnej sytuacji firm lustrowanych w nieskończoność 1 sierpnia w artykule „ZUS przy kontrolach czasu nie liczy” (DGP nr 149). W trakcie kontroli prowadzonych w celu przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia, przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego albo dla zabezpieczenia dowodów jego popełnienia nie można złożyć sprzeciwu na przedłużanie kontroli. Sprzeciwu podnoszone w tych przypadkach na czynności inspektora są odrzucane, co zamyka również drogę do skarżenia przewlekłości postępowania przed sądami administracyjnymi.

Nagłośnienie pomogło

To wyjątek od zasady, ponieważ pozostałe kontrole wszystkich organów (z niewielkimi wyjątkami) podlegają rygorom czasowym i mogą trwać u jednego przedsiębiorcy od 12 do 48 dni roboczych. Sprawdzany podmiot ma prawo złożyć sprzeciw na czynności inspektora i skargę na przewlekłość postępowania do sądu administracyjnego (art. 55 ust. 1 prawa przedsiębiorców).

Nagłośnienie problemu w mediach już pomogło przedsiębiorcom – mówi Katarzyna Kalata, radca prawny z Kancelarii Kalata. – Niektóre kontrole zostały zamknięte, a rzecznik małych i średnich przedsiębiorców, do którego regularnie kieruję prośby o interwencje, zaczyna dostrzegać skalę problemu. Jego deklarowane wsparcie to dobry krok w stronę zmian – akcentuje prawniczka.

Okazuje się, że opisywane problemy dostrzegło już wcze-

śniej Ministerstwo Rozwoju i Technologii. Pomysł wyposażenia firm w prawo podniesienia sprzeciwu zawarło w projekcie nowelizacji niektórych ustaw w celu deregulacji prawa gospodarczego i administracyjnego oraz doskonalenia zasad opracowywania prawa gospodarczego, nad którym pracuje rząd (projekt jest na etapie opiniowania). Według projektu przedsiębiorca zyska prawo do wniesienia sprzeciwu na czynności inspektora z naruszeniem art. 55 ust. 2 pkt 2 prawa przedsiębiorców, gdy przeprowadzenie kontroli jest niezbędne dla przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia skarbowego lub wykroczenia skarbowego albo dla zabezpieczenia dowodów jego popełnienia. Złożenie takiego sprzeciwu nie spowoduje wstrzymania czynności kontrolnych. Jednocześnie wydane przez organ w wyniku rozpoznania sprzeciwu postanowienie o kontynuowaniu kontroli otworzy drogę sprawdzanej firmie do ewentualnego zaskarżenia przewlekłości postępowania.

– Wprowadzenie możliwości wniesienia sprzeciwu na czynności kontrolne organu, który powołuje się na przesłanki wyłączające niektóre ograniczenia kontroli (np. przeciwdziałanie przestępstwu), stanowi słuszny krok w kierunku zwiększenia ochrony praw przedsiębiorców – komentuje mec. Katarzyna Kalata.

Jednak w ramach opiniowania projektu deregulacji ZUS przeciwstawia się postulowanemu przez resort zmianom. Argumentuje, że przywrócenie sprzeciwu może spowodować nieosiągnięcie celu, dla którego organ toczy kontrole w ramach przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa. „Wprowadzenie regulacji polegającej na tym, że przedsiębiorcy będzie

przysługiwał sprzeciw w trakcie prowadzenia takiej szczególnej kontroli, pozostawiać będzie w sprzeczności z istotą kontroli prowadzonej w celu przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia” – czytamy w uwagach do projektu (poz. 153).

Takie stanowisko spotkało się jednak ze zdecydowanym oporem MRiT, które nie uwzględniło uwag ZUS. Resort przyznał, że obecny stan rzeczy (niedopuszczalność sprzeciwu) w niektórych przypadkach sprawia, że środki ochrony i gwarancje zawarte w rozdziale 5 prawa przedsiębiorców mogą być czysto iluzoryczne. Dlatego twarde ob staje za tym, żeby umożliwić przedsiębiorcom złożenie sprzeciwu w trakcie kontroli toczącej się w związku z popełnieniem przestępstwa.

„Organ kontroli będzie się jednak musiał liczyć z tym, że prawidłowość zastosowania wyłączeń przez organ będzie podlegała ocenie. (...) Organy kontroli zachowają możliwość szybkiego i skutecznego reagowania na sygnały o popełnieniu czynu zabronionego. Wprawdzie przedsiębiorcy otrzymają uprawnienie do wniesienia sprzeciwu również w trakcie kontroli ad hoc, ale wniesienie sprzeciwu (...) nie spowoduje wstrzymania czynności kontrolnych” – brzmi odpowiedź MRiT na uwagi Zakładu.

To za mało

Według mec. Katarzyny Kalaty proponowane modyfikacje wzmocnią pozycję kontrolowanego przedsiębiorcy, ale są konieczne dalsze reformy zapewniające mu skuteczną ochronę przed przewlekłością postępowania i nadużyciami urzędników.

– Po zmianach sprzeciw będzie rozpatrywany przez ten sam organ, który prowadzi kontrolę, co rodzi poważne

Wyniki kontroli ZUS

26 754 KONTROLE PŁATNIKÓW SKŁADEK PRZEPROWADZIŁ ZUS W 2023 R., W TYM:

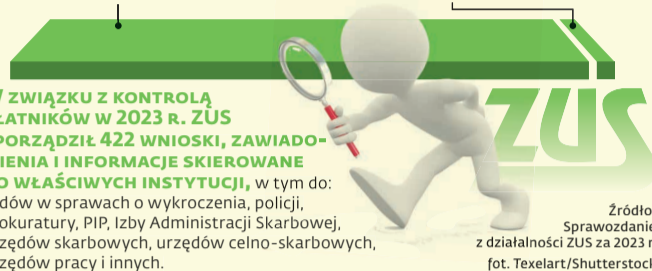
25 973

KONTROLE PLANOWE, TJ. 97,1% OGÓŁU PRZEPROWADZONYCH KONTROLI

781

KONTROLI DORAŹNYCH, TJ. 2,9% OGÓŁU PRZEPROWADZONYCH KONTROLI

W ZWIĄZKU Z KONTROLĄ PŁATNIKÓW W 2023 R. ZUS SPORZĄDZIŁ 422 WNIOSKI, ZAWIADOMIENIA I INFORMACJE SKIEROWANE DO WŁAŚCIWYCH INSTYTUCJI, w tym do: sądów w sprawach o wykroczenia, policji, prokuratury, PIP, Izby Administracji Skarbowej, urzędów skarbowych, urzędów celno-skarbowych, urzędów pracy i innych.

Źródło: Sprawozdanie z działalności ZUS za 2023 r. fot. Textelart/Shutterstock

Były sygnały, jest reakcja

W MRiT trwają obecnie zaawansowane prace nad opisywanym projektem deregulacji. Na jego podstawie przedsiębiorcy zyskają możliwość zaskarżenia czynności kontrolnych prowadzonych z naruszeniem prawa przedsiębiorców, również gdy organ kontroli odstępuje od zastosowania niektórych przepisów rozdziału 5 ustawy ograniczających kontrolę działalności gospodarczej, twierdząc, że przeprowadzenie kontroli jest niezbędne dla przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia, przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego lub zabezpieczenia dowodów jego popełnienia. Wniesienie sprzeciwu nie spowoduje jednak wstrzymania czynności kontrolnych. Dzięki temu organy zachowują możliwość wykrywania poważnych czynów zabronionych i następnie egzekwowania odpowiedzialności za ich popełnienie.

Ministerstwo nie przewiduje żadnych zmian, które dotyczą wniesienia skargi do sądu administracyjnego na przewlekłość postępowania. Prawo przedsiębiorców już określa taką możliwość. Zgodnie z art. 59 ust. 14 tego aktu prawnego w razie przewlekłości czynności kontrolnych, po wydaniu postanowienia o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia, przedsiębiorca może wnieść do sądu administracyjnego skargę na przewlekłe prowadzenie kontroli. Wniesienie skargi nie powoduje wstrzymania czynności kontrolnych.

Opisywany projekt deregulacji przewiduje, że nowe przepisy wejdą w życie 1 stycznia 2025 r.

wątpliwości co do jego skuteczności – zauważa prawniczka. – Ponadto złożenie sprzeciwu nie zawiesza automatycznie czynności kontrolnych, co oznacza, że kontrola będzie kontynuowana aż do rozpatrzenia sprzeciwu, a następnie ewentualnego zażalenia do prezesa ZUS. W efekcie może potrwać kilka lat.

W ocenie mec. Katarzyny Kalaty ZUS nie powinien mieć uprawnienia do prowadzenia kontroli na podstawie art. 55 ust. 2

pkt 2 prawa przedsiębiorców bez uprzedniego zawiadomienia prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa i uzyskania od niej zlecenia na dalsze czynności. Taki model, oparty na współpracy z prokuraturą, jest stosowany w przypadku innych przestępstw i daje przedsiębiorcom możliwość obrony swoich praw na drodze sądowej. ©

Etap legislacyjny
Projekt w konsultacjach

Każdy marynarz będzie ubezpieczony

UZUSOWANIE UMÓW

Renata Majewska
renata.majewska@infor.pl

Osoba zatrudniona na statku pod obcą banderą będzie po uzyskaniu statusu marynarza opłacać za siebie składki ZUS. Taką m.in. zmianę w przepisach przewiduje projekt nowelizacji z 6 sierpnia 2024 r. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw, której autorem jest Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Jej wejście w życie jest planowane na 1 stycznia 2025 r. Projekt ma na celu przede wszystkim:

■ dostosowanie rozwiązań z zakresu ubezpieczeń społecznych do realiów morskiego rynku pracy i potrzeb ekonomicznych armatorów,

■ zagwarantowanie jak największej liczbie marynarzy pełnej i ujednoliconej ochrony socjalnej,

■ pełną realizację wobec marynarzy mających miejsce zamieszkania w Polsce konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego.

Pod zagraniczną banderą

Marynarze pływający na statkach pod banderą obcego państwa, które nie należy do Unii ani do EFTA, to grupa ok. 17 tys. osób, zróżnicowana pod względem opłacania składek. Należą do niej m.in. marynarze zamieszkujący w Unii oraz zaangażowani przez armatora mającego siedzibę na terenie Wspólnoty. Na mocy wyroku Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z 8 maja 2018 r. (C-631/17) podlegają oni ubez-

pieczeniom społecznym według prawa kraju, w którym mają miejsce zamieszkania.

Do tej grupy kwalifikuje się również marynarzy ze statków z banderą obcego państwa, z którym Polska zawarła dwustronną umowę o zabezpieczeniu społecznym, np. Turcji. Ci są obejmowani ubezpieczeniami społecznymi

jednego z krajów, zgodnie z postanowieniami umowy. Ta grupa obejmuje także marynarzy pływających pod banderą państwa trzeciego, z którym Polkę nie łączy dwustronna umowa o zabezpieczeniu społecznym, których pracodawca nie ma siedziby w UE/EFTA, i którzy nie korzystają z żadnej ochrony ubezpieczeniowej. Obecnie mogą się zgłaszać do dobrowolnych ubezpieczeń społecznych,

pod warunkiem że mieszkają w Polsce.

Od 1 stycznia 2025 r. ci marynarze będą uzyskiwać status zatrudnionego na podstawie umowy o świadczenie pracy na morzu. Będzie on stanowił odrębny tytuł do ubezpieczenia społecznego. Aby uzyskać taki status, osoby te będą musiały przedłożyć zaświadczenie potwierdzające sposób ich angażu, wydane przez dyrektora

urzędu morskowego lub agencję zatrudnienia. Na tej podstawie będą same za siebie przez 12 miesięcy opłacały wszystkie składki na ubezpieczenia społeczne od zadeklarowanej podstawy wymiaru, ale wynoszącej co najmniej minimalne wynagrodzenie. Po zejściu na ląd będą mogły dokonać za-

wieszenia opłacania składek na okres od 1 do 3 miesięcy.

U polskich armatorów

Aby zapewnić równość konkurencyjną wszystkich armatorów, projekt oferuje podobne rozwiązania dla marynarzy zatrudnionych przez polskich pracodawców. Jeśli będą oni zatrudnieni na mocy umowy o pracę, nadal będą podlegać obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu z tego tytułu, a ich płatnikiem będzie armator. Gdy natomiast będą pracować na podstawie umowy o świadczenie pracy na morzu, w celu objęcia obligatoryjnymi ubezpieczeniami społecznymi będą musieli w opisywanej wcześniej sposób potwierdzić status marynarza i później sami odprowadzać za siebie składki. ©

Więcej na
www.gazeta-
prawna.pl